

АНОТАЦІЯ

Влад В.Ф. Методика розслідування втечі з місця позбавлення волі. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Державний податковий університет, Міністерство фінансів України. – Ірпінь, 2022.

За результатами дисертаційного дослідження було здійснено теоретичне узагальнення та розроблено нові наукові положення, що в комплексі розв'язують важливе наукове завдання стосовно вдосконалення практики розслідування втечі з місць позбавлення волі, а також вирішення проблем, які виникають під час розслідування втечі з місця позбавлення волі та вдосконалення превентивних заходів протидії втечам з місця позбавлення волі та вдосконалення внутрішньої та зовнішньої системи охорони в'язниці.

Вирішено наступні завдання: наукові та теоретичні рекомендації для впровадження матеріалів дисертації у навчальні програми «Криміналістика», «Оперативно-розшукова діяльність», «Актуальні проблеми кримінального процесуального права», «Кримінально-процесуальне право України», «Кримінально-виконавче право України»; висвітлено сучасний стан наукового дослідження проблем розслідування втечі з місць позбавлення волі; окреслено шляхи подолання протидії розслідуванню досліджуваної категорії злочинів.

Узагальнена та систематизована система принципів та методів, на котрих базується розслідування втечі з місця позбавлення волі; розкривається алгоритм дій працівників слідчих та оперативних підрозділів під час розслідування втечі з місця позбавлення волі.

Досліджена класифікація способів підготовки та вчинення втечі з місця позбавлення волі.

Надається власне поняття методики розслідування втечі з місця позбавлення волі у теоретичному та практичному значеннях.

Розглядається проблема пов'язана із обліком, рухом, зберіганням та передачею матеріалів досудового розслідування різними правоохоронними відомствами.

Пропонується власне поняття взаємодії слідчого з іншими оперативними підрозділами, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також зі ЗМІ під час розслідування втечі з місця позбавлення волі.

Визначено предмет та об'єкт криміналістичної характеристики методики розслідування втечі з місця позбавлення волі. Предметом вчення криміналістичної характеристики втечі з місць позбавлення волі виступають закономірності формування інформаційної моделі злочину на основі вивчення його криміналістичні основні ознаки, а також її використання для створення, в теорії, методики розслідування злочину, а на практичній діяльності - розкриття та розслідування втечі з місць позбавлення волі. Об'єктом вчення про криміналістичну характеристику втечі з місць позбавлення волі є закономірно повторювані криміналістично важливі ознаки злочину, які мають значення для формування методики розслідування злочину і практики його розкриття та розслідування злочину.

Нами розглядається питання ідентифікації втікача з місць позбавлення волі. До основних елементів ідентифікації злочинців ми відносимо: обставини зникнення; дані про виявлення часу та місця втечі; дані про виявлення розшукуваних осіб у певній зоні, районі, або на певній місцевості; зовнішній вигляд втікача (зріст, вага, колір очей, колір волосся); медична та стоматологічна історія (переломи, хвороби, відсутні зуби, зубні коронки, вставні зуби); відмінні риси (звички: наприклад, куріння), унікальні характеристики, такі як шрами, родимки або татуювання; одяг та інші особисті речі, в яких був засуджений або речі, в яких він був помічений востаннє; будь-які обставини, пов'язані зі зникненням.

Наводиться класифікація ймовірних потерпілих у кримінальному провадженні, пов'язаному із розслідуванням втечі з місця позбавлення волі.

Ми можемо виділити таких ймовірних потерпілих: держава, співробітники державної кримінально-виконавчої служби України, учасники СОГ, пересічні громадяни, які постраждали від дій ув'язненого, котрий здійснив втечу з місця позбавлення волі, юридичні особи, котрим діями злочинця було завдано шкоди, свідки.

Надається визначення слідчої ситуації розслідування втечі з місця позбавлення волі. Слідча ситуація розслідування втечі з місця позбавлення волі – це сума значимих для розслідування кримінального провадження фактичних даних, які в своїй сукупності являють собою повну та об'єктивну картину вчинення втечі з місця позбавлення волі та розслідування даної кримінальної події та включає у свій склад психологічні фактори, інформаційні фактори, процесуальні фактори, тактичні фактори, матеріальні фактори, організаційно-технічні фактори.

Звертається увага на недосконалість системи реагування на повідомлення про вчинення втечі з місця позбавлення волі.

Пропонується застосування одорологічних знань та використання собак під час проведення оперативно-розшукових заходів у розслідуванні втечі з місця позбавлення волі, під час проведення режимних заходів у пенітенціарній установі, а також під час переслідування втікача з місця позбавлення волі по гарячих слідах. За умов правильного використання природних умов, часових проміжків залишення слідів, знання місцевості, вологості повітря, радіаційного фону, а також використання службових та розшукових собак правильної статі та працездатного віку – може допомогти у швидкому та оперативному пошуку джерел доказів, а також втікача з пенітенціарної установи.

Нами пропонується подання заяв та повідомлень про вчинення кримінального правопорушення (або заяв про вчинення адміністративного правопорушення) в електронній формі за допомогою системи Електронного цифрового підпису (ЕЦП). Таким чином, заява про вчинення злочину не буде подана анонімно, так як заяву підписану електронним ключем можна

розшифрувати тільки за допомогою спеціальних комп'ютерних систем, тому ні адміністрація виправної установи, ні інші ув'язнені не знатимуть, хто подав таку заяву, та її зміст не буде чинити тиск на заявника.

У даній дисертації нами пропонуються декілька превентивних заходів, котрі були б спрямовані на запобігання вчиненню втечі з місця позбавлення волі, а також застосування новітніх систем, котрі можуть виявити вчинення кримінальних правопорушень у місцях позбавлення волі на стадії його готування.

Такими превентивними заходами є - застосування новітнього оглядового обладнання та металошукачів на вході/виході із виправної установи; застосування наукових одорологічних знань та службових собак під час: огляду громадян та персоналу на вході/виході з виправної установи за допомогою собак; застосування собак під час проведення огляду та обшуку у камерах ув'язнених, столовій, бібліотеці, виробничій зоні; застосування собак під час переслідування втікача з місць позбавлення волі по гарячих слідах; застосування спеціального одягу для маскуванню вартових з метою недопущення контакту та психологічного налагодження стосунків у відносинах ув'язнений-вартовий; застосування тюремними установами новітніх дронів установок для переслідування злочинця та виявлення його місцезнаходження з повітря; застосування на вході/виході із в'язниць електропровідних детекторів відбитків пальців для уникнення та запобігання зовнішнього маскуванню ув'язнених під персонал в'язниці та їх виявлення за допомогою такого детектора; застосовувати малогабаритні інтроскопи для огляду ручної поклажі відвідувачів виправної установи та її персоналу; пропонується використання ІОК для огляду та обшуку автотранспорту, котрий перетинає межі контрольного посту пенітенціарної установи.

Нами виноситься пропозиція використовувати вартовими на КПШ в'язниці детектор вибухових та наркотичних речовин.

Дисертантом, виноситься пропозиція на науковому рівні, щодо тримання особливо небезпечних злочинців (так званих «авторитетів», «ворів

у законі», міжнародних терористів, які відносяться до таких терористичних організацій, як: «ІДІЛ», «Аль-Каїда», «Аль-Джихад», «Аксон Директ», «Ананд Марг» та ін.), а також злочинців, котрі засуджені до довічного позбавлення волі в окремих виправних установах особливо суворого режиму. Такі в'язниці мають бути новими та ультра сучасними. Це дозволить нам створити нові в'язниці, внутрішній план котрих ніхто, крім адміністрації та співробітників виправної установи, не знатиме.

Дисертантом пропонується впровадження до пенітенціарної установи співробітника правоохоронних органів, спеціально підготовленого для вчинення втечі з місця позбавлення волі. Завданням такого співробітника правоохоронних органів є: перевірка рівня системи безпеки в'язниці; збирання та фіксація інформації про кримінальні, адміністративні та режимні правопорушення, які вчиняються співробітниками ДКВС України; збір інформації про невиконання співробітниками ДКВС України своїх службових обов'язків, вимог службових та посадових інструкцій, які регулюють діяльність виправної установи.

Ключові слова: втеча з місця позбавлення волі, криміналістична характеристика, місце вчинення злочину, Державна кримінально-виконавча служба України, слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові заходи, інструкція, пенітенціарна установа, виправна установа, протидія розслідуванню, огляд місця події, обшук, одорологія.

SUMMARY

Vlad V.F. Methodics of investigation of escape from the place of imprisonment. – Qualifying scientific work as the manuscript.

The dissertation for obtaining the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in 08 «Law», specialty 081 «Law». State Tax University, Ministry of Finance of Ukraine, Irpin, 2022.

According to the results of the study, a theoretical generalization was made and new scientific provisions were developed, which together solve an important

scientific problem of improving the practice of investigating escape from prisons, as well as solving problems that arise during the investigation of escape and improvement. preventive measures to combat escapes from prisons and to improve the internal and external security system of the prison.

Covered: scientific and theoretical recommendations for the introduction of dissertation materials in the curriculum "Criminology", "Operational and investigative activities", "Actual problems of criminal procedural law", "Criminal procedural law of Ukraine", "Criminal executive law of Ukraine"; the current state of scientific research of the problems of investigation of escape from places of imprisonment is covered; the ways of overcoming opposition to the investigation of the investigated category of crimes are outlined.

Generalized and systematized system of principles and methods on which the investigation of escape from a place of imprisonment is based; the algorithm of actions of employees of investigative and operative divisions during investigation of escape from a place of imprisonment is revealed.

A new classification of ways to prepare for and escape from a place of imprisonment is being introduced.

The own concept of a technique of investigation of escape from a place of imprisonment in theoretical and practical senses is given;

The problem is related to the registration, movement, storage and transfer of materials of the pre-trial investigation by various law enforcement agencies.

The own concept of interaction of the investigator with other operative divisions, bodies of state power and local self-government, and also with mass media during investigation of escape from a place of imprisonment is offered.

The subject and object of the forensic characteristics of the method of investigation of escape from the place of imprisonment are determined. The subject of the study of forensic characteristics of escape from prisons are the laws of formation of information model of crime based on the study of its forensic basic features, as well as its use to create, in theory, methods of crime investigation, and in practice - detection and investigation of escape from prison . The object of the

doctrine of forensic characteristics of escape from prisons are regularly repeating forensically important features of the crime, which are important for the formation of methods of investigation of the crime and the practice of its detection and investigation of the crime.

We are considering the issue of identifying a fugitive from prison. The main elements of identification of criminals include: circumstances of disappearance; data on detection of time and place of escape; data on the identification of wanted persons in a certain zone, district, or in a certain area; appearance of the fugitive (height, weight, eye color, hair color); medical and dental history (fractures, diseases, missing teeth, dental crowns, false teeth); distinctive features (habits: for example, smoking), unique characteristics such as scars, moles or tattoos; clothing and other personal items in which he was convicted or items in which he was last seen; any circumstances related to the disappearance.

The classification of probable victims in the criminal proceedings related to the investigation of the escape from the place of imprisonment is given. We can identify the following probable victims: State; employees of the state penitentiary service of Ukraine; SOG employees; ordinary citizens who have suffered as a result of the actions of a prisoner who has escaped from a place of imprisonment; legal entities that have been harmed by the actions of a criminal; witnesses.

The definition of the investigative situation of the investigation of the escape from the place of imprisonment is provided. The investigative situation of the investigation of escape from the place of imprisonment is the sum of relevant facts for the investigation of criminal proceedings, which together represent a complete and objective picture of escape from the place of imprisonment and investigation of this criminal event and includes psychological factors, information factors, procedural factors, tactical factors, material factors, organizational and technical factors.

Attention is drawn to the imperfection of the system for responding to reports of escape from the place of imprisonment. It is proposed to use

odorological knowledge and the use of dogs during operational and investigative measures in the investigation of escape from a place of imprisonment, during regime measures in a penitentiary institution, as well as during the pursuit of a fugitive from a place of imprisonment on hot tracks. Proper use of natural conditions, time intervals, knowledge of the terrain, humidity, radiation background, as well as the use of service and search dogs of the correct sex and working age - can help in a quick and prompt search for evidence, as well as a fugitive from prison .

We offer the submission of applications and notifications of criminal offenses in electronic form using the EDS) system for. Thus, the statement about the crime will not be submitted anonymously, as the statement signed with an electronic key can be decrypted only with the help of special computer systems, so neither the administration of the penitentiary nor other prisoners will know who filed such a statement and its content and will not put pressure on the applicant.

In this dissertation we propose several preventive measures that would be aimed at preventing the escape from the place of imprisonment, as well as the use of new systems that can detect criminal offenses in places of imprisonment during its preparation, namely: the use of the latest inspection equipment and metal detectors at the entrance / exit of the penitentiary institution; application of scientific odorological knowledge and service dogs during: examination of citizens and staff at the entrance / exit of the penitentiary institution with the help of dogs; the use of dogs during inspections and searches in prisons, canteens, libraries, production areas; the use of dogs during the pursuit of a fugitive from prisons in hot pursuit; the use of special clothing to disguise the guards in order to prevent contact and the psychological establishment of relations in the prisoner-guard relationship.

We are proposing to use a prison and an explosives and drugs detector at the prison checkpoint.

The dissertation, at the scientific level, makes a proposal to detain particularly dangerous criminals (so-called "authorities", "thieves in law",

international terrorists who belong to such terrorist organizations as «ISIS», «Al Qaeda», «Al Jihad», «Axion Direct», «Anand Marg», etc.), as well as criminals sentenced to life imprisonment in some penitentiaries of a particularly severe regime. Such prisons must be new and ultra-modern.

The dissertation proposes to introduce a law enforcement officer to the penitentiary, specially trained to escape from the place of imprisonment to check the level of the prison security system.

Key words: escape from the place of imprisonment, forensic characteristics, place of crime, State Penitentiary Service of Ukraine, investigative (search) actions, operative-search measures, instruction, penitentiary institution, correctional facility, counteraction to investigation, scene inspection, search, odorology.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати:

1. Влад В. Ф. Класифікація втеч з місць позбавлення волі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Випуск 39. С. 140-145.

2. Влад В. Ф. Генезис пенітенціарних установ. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №3. С. 206-210.

3. Влад В. Ф., Цимбал П. В. Криміналістична характеристика втечі з місць позбавлення волі. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. Вип. 1-2 (10-11). С. 180-185.

4. Цимбал П. В., Влад В. Ф. Особливості проведення допиту в пенітенціарних установах під час розслідування втечі з місць позбавлення волі. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2020. Вип. 2/2020, С. 84-89.

5. Влад В. Ф. Проблеми розслідування та боротьби із втечами з місць позбавлення волі. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2020. Вип. 1/2020. С. 102-106.

6. Влад В. Ф. Peculiarities and tasks of site inspection during the investigation of escape from the place of imprisonment. *Krakowskie Studia Małopolskie*. Том 26 / 2020. Р. 109-118 (*Республіка Польща*).

7. Влад В. Ф. Негласные следственные (розыскные) действия во время расследования побега из мест лишения свободы. *Leges si viata*. Decembrie Nr. 12/2 (324) 2018. Р. 30-33.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Влад В. Ф. Поняття і сутність методики розслідування втечі з місць позбавлення волі. *Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI*

ст.: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, (м. Запоріжжя, 26-27 січня 2018 року). Запоріжжя: ЗНУ, 2018. – С. 98-100.

9. Влад В. Ф. Отримання від ув'язнених електронних заяв та повідомлень про вчинений злочин, або інформацію про злочин, що готується. *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки: збірник тез податкового конгресу* (м. Ірпінь, 12 грудня 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 437-440.

10. Влад В. Ф., Цимбал П. В. Основні кримінологічні риси особи, яка здійснює втечу з місць позбавлення волі. *Актуальні проблеми криміналістики та судової експертології*. Матеріали міжвідомчої науково-практичної конференції (Київ, 22 листопада 2018 року). Київ.- С. 494-496.